

перыяд з'яўляецца выкананне кантрольных работ. Аднак, як паказвае практыка, гэта форма носіць часам аднабаковы праверачны характар. Функцыя кіраўніцтва выкарыстоўваецца тут вельмі слаба. Кантрольныя работы неабходна разглядаць як важны курс, які садзейнічае фарміраванню самастойных навучальных, даследчых і прафесійных навыкаў і ўменняў. Пакуль аддача кантрольнай работы ў арганізацыю навучальнай дзейнасці студэнтаў вельмі нізкая і носіць часта фармальны характар. Аб гэтым сведчыць і тое, што на пытанні ў анкетце: «У якой меры Вас задавальняе кіраўніцтва напісаннем кантрольных і курсавых работ?» - 26% апытаных адказалі, што не задавальняе.

7. Надзённая праблема завочнага навучання - больш інтэнсіўнае прымяненне тэхнічных сродкаў навучання. Анкетныя даныя гавораць аб тым, што неабходны ТСН у міжсесійны перыяд: магнітафонныя запісы самастойных заняткаў, гуказапісы музычных твораў і інш.

Такім чынам, як пацвярджаюць вынікі праведзенага даследавання, асноўнымі ўмовамі паспяховага завочнага навучання з'яўляюцца ўдасканаленне сістэмы кіравання і актывізацыя розных формаў самастойнай навучальнай работы студэнтаў.

Грабсннікаў Р.В.,
прафесар

НОВЫ ПАДЪХОД ДА ВЫКЛАДАННЯ ГРАМАДСКІХ ДЫСЦЫПЛІН ВА ЁМОВАХ УДАСКАНАЛЕННЯ СІСТЭМЫ АДУКАЦЫІ

Неабходнасць якаснага рэфармавання ўсяго зместу адукацыі ў рэспубліцы і адпаведнасць гэтаму творчай распрацоўкі новых падыходаў да выкладання грамадскіх дысцыплін аб'ектыўна абумоўлены кардынальнымі сацыяльна-эканамічнымі зменамі, устанаўленнем плюралізму формаў уласнасці, ліквідацыяй манополі адной палітычнай партыі і таталітарызму, адміністрацыйна-каманднай дзяржаўнай сістэмы.

Сацыяльна-эканамічная перабудова нашай дзяржавы і сістэмы адукацыі павінна быць творчай, улічваць гістарычныя і нацыянальныя традыцыі. Гэта неабходна ўлічваць ў падрыхтоўцы спецыялістаў культуралагічнага профілю. Трэба пазбегнуць дзвюх крайнасцей: з аднаго боку, упарта адстойваць свае, але ўжо аджыўшыя традыцыйныя падыходы да адукацыі, а з другога боку, слепа капіраваць заходнія ўзоры.

З улікам зыходных пазіцый разгледзім асноўныя напрамкі новага падыходу да выкладання грамадскіх дысцыплін у сучасных умовах.

1. Праблема змены парадыгмы грамадскіх навук. У недалёкім мінулым ва ўмовах аднапартыйнай сістэмы грамадскія навукі ў параўнанні з іншымі былі больш ідэалагізаваны і палітызаваны. У цяперашні час праўляецца іншая крайнасць - заклік да поўнай іх дэідэалагізацыі. Аднак на самой справе адбываецца перайдэалагізацыя грамадскіх навук ва ўмовах капіталізацыі эканомікі і фарміравання рынковых адносін. У грамадскіх жа навукх у першую чаргу павінны абгрунтавацца не сацыялагічная ці капіталістычная ідэалогія, а агульначалавечы ідэал і агульначалавечы каштоўнасці і іх суадносіны з рознымі ідэалагічнымі і палітычнымі напрамкамі. Усё гэта ўказвае на неабходнасць аптымальнага адлюстравання пералічаных палажэнняў у новай парадыгме выкладання грамадскіх навук.

2. Новы падыход да нацыянальнага пытання. Стварэнне СНД на месцы распаўшага СССР і выхад многіх дзяржаў на арэну сусветнага супольніцтва высунулі на першы план нацыянальную ідэю як аб'яднальную аснову этнасу, народа і дзяржавы. Усё гэта патрабуе ў курсе грамадскіх дысцыплін абгрунтавання палажэння аб тым, што для стварэння дзяржавы можа выступаць першаасновай не толькі сацыяльны фактар (класавы саюз рабочых і сялян пры стварэнні БССР), але і нацыянальны фактар (адраджэнне дзяржаўнасці Беларусі пры стварэнні Рэспублікі Беларусь). Гэтыя фактары ў курсе грамадскіх дысцыплін нельга абсалютызаваць ці проігнастаўляць, а неабходна разглядаць у цесным дыалектычным адзінстве з улікам канкрэтных гістарычных умоў.

3. Улік у курсе грамадскіх дысцыплін нацыянальнай незалежнасці і дзяржаўнага суверэнітэту Беларусі і яе выхад на гэтай аснове на шырокія кантакты з краінамі сусветнага супольніцтва. Адсюль вынікае ў параўнанні з недалёкім мінулым пашырэнне знешнеэканамічных, палітычных і асабліва культурных і рэлігійных сувязей як на дзяржаўным узроўні, так і на ўзроўні народнай дыпламатыі. Беларусь набывае ў свеце тое, чаго яна раней не мела, - уласны нацыянальна самастойны твар. І гэтая гістарычна-традыцыйная роля Беларусі павінна знайсці дастойнае адлюстраванне ў новым падыходзе да выкладання курса грамадскіх дысцыплін.

4. Пералічаныя палажэнні патрабуюць змены не толькі зместу, але і метадалогіі выкладання грамадскіх дысцыплін. Гэта ў першую чаргу патрабуе пераадолення фармалізму і крывадушнасці ў выкладанні грамадскіх пытанняў, што было ў мінулым даведзена ў грамадстве да мяжы з-за «двайной маралі». Хуткае пераадоленне гэтага сур'езнага недахопу звязана з адкрытым, прамым, чэсным абмеркаваннем на занятках са студэнтамі ўсіх складаных пы-

танняў. З гэтай мэтай павінны атрымаць самае шырокае выкарыстанне актыўныя метады навучання.

Казлоўская Ю.П.,
выкладчык

АКТИВІЗАЦЫЯ ПАЗНАВАЛЬНЫХ ПРАЦЭСАЎ ЯК ФАКТАР ФАРМІРАВАННЯ І РАЗВІЦЦА ЗДОЛЬНАСЦЕЙ СТУДЭНТАЎ (на матэрыяле курса «Сацыяльная псіхалогія»)

Адна з найбольш важных задач, якія вырашае сёння вышэйшая школа, - гэта ўсебаковае развіццё кожнага студэнта, развіццё яго ведаў, уманняў, навыкаў, інтуіцыі і здольнасцей.

Кожны чалавек ад нараджэння надзелены задаткамі, якія неабходны для дзейнасці і зносін з навакольным яго светам. Аднак магчымасці фарміруюцца ў чалавека толькі шляхам авалодання грамадскім вопытам ў працэсе зносін, а таксама ў працэсах навучання і выхавання. Калі мы гаворым аб авалоданні студэнтамі ведамі, уманнямі, навыкамі, фарміраванні ў іх інтуіцыі і развіцці здольнасцей, неабходна адзначыць у гэтым ролю пазнавальных працэсаў, менавіта памяці, уяўлення, мыслення, мовы, успрымання і адчуванняў. Гэтыя псіхічныя працэсы - ядро асобы чалавека, ад іх развіцця залежыць, якім і кім можа стаць чалавек у жыцці.

Напісана шмат работ па вывучэнню агульных і спецыяльных здольнасцей: музычныя здольнасці (А.Кавалеў, В.Ягункова), выяўленчыя здольнасці (Ф.Ганабалін, Н.Кузьміна), арганізатарскія здольнасці (Л.Уманскі), агульныя разумовыя здольнасці (Н.Лейтэс). У гэтых работах знаходзім адказы на пытанні, што такое здольнасці, якая іх структура, як яны фарміруюцца і развіваюцца.

У сучасных метадыках і дапаможніках прапануюцца заданні, базы якіх з'яўляюцца выкарыстанне непраграмнага найменшага матэрыялу. Галоўная задача выкладчыка вышэйшай навучальнай установы - развіццё здольнасцей студэнта непасрэдна ва ўмовах дыферэнцыраванага навучання, менавіта на лекцыях, семінарскіх і практычных заняткаў (у нашым выпадку па сацыяльнай псіхалогіі), ужыванне пры гэтым як дадатковага, так і абавязковага праграмнага матэрыялу.

Мы паспрабавалі скласці канкрэтныя практыкаванні па развіццю памяці, мыслення на базе праграмнага матэрыялу па курсу «Сацыяльная псіхалогія».

Выкладчык, выкарыстоўваючы блок гэтых практыкаванняў, можа скласці розныя камбінацыі ў залежнасці ад мэтаў і задач, якія ён збіраецца рашаць на лекцыях, семінарскіх і практычных занятках па курсу «Сацыяльная

псіхалогія». На заліках выкладчык можа выкарыстоўваць увесь блок практыкаванняў для кантролю ведаў, уманняў, навыкаў студэнтаў. Кожнае з практыкаванняў, прапанаванае намі па курсу «Сацыяльная псіхалогія», мае сваю мэту. Так, адны практыкаванні дапамогуць выкладчыку развіць у студэнтаў здольнасці фарміраваць паняцці, складаць суджэнні, рабіць правільныя вывады; другія накіраваны на тое, каб развіваць у студэнтаў аперацыйныя кампаненты мыслення: аналіз, сінтэз, параўнанне, абстрагаванне, абагульненне; трэція дапамогуць выкладчыку развіць асэнсаванае запамінанне матэрыялу студэнтамі. Задача выкладчыка - развіваць усе віды памяці (зрокавую, слыхавую, рухальную, слоўналагічную, эмацыянальную і іншыя) і апірацца пры чытанні лекцый, правядзенні семінарскіх і практычных заняткаў, на заліках на тыя віды памяці, якія найбольш развіты ў студэнтаў дадзенага ўзросту, групы, факультэта. Пры распрацоўцы метадык мы ўжывалі тэставыя метадыкі, якія ўжо вядомы (выключэнне лішняга паняцця, тэсты Айзенка па вызначэнню агульных здольнасцей і інш.). Але нашы метадыкі пабудаваны на аснове курса «Сацыяльная псіхалогія», гэта значыць, што ужываюцца абавязковыя праграмы матэрыялу па гэтай дысцыпліне.

Рагачова Л.М.,
ст.выкладчык

РАЗВІЦЦЁ ТВОРЧЫХ ЗДОЛЬНАСЦЕЙ СТУДЭНТАЎ У ПРАЦЭСЕ ВЫВУЧЭННЯ НАРОДНАЙ ПЕДАГАГІЧНАЙ СПАДЧЫНЫ

Шматлікія даследаванні айчынных і замежных псіхолагаў і педагогаў сведчаць аб тым, што толькі творчая асоба ў стане актыўна і мэтанакіравана ўздзейнічаць на навакольны свет і пераўтвараць яго. Сёння стан нашага грамадства, глыбокія крызісныя з'явы ў яго развіцці, адсутнасць дакладнай праграмы і перспектывы выхату краіны з крызісу сведчаць аб хранічным дэфіцыце творчых кадраў.

Агульнавядома, што ў кожным чалавеку закладзены тыя ці іншыя творчыя здольнасці. Але іх рэалізацыя ў многім залежыць ад таго, як будзе весціся падрыхтоўка моладзі да жыцця, якія формы і метады выхавання стануць вызначальнымі ў працэсе навучання ў школе і вышэйшай навучальнай установе.

Неабходна прызнаць той факт, што існуючая сістэма навучання ў ВНУ арыентавана на перадачу студэнтам як мага большага аб'ёму ведаў, вядомых ісцін. Імкненне ВНУ асучасіць праграмы навучання за кошт новых дысцыплін, безумоўна, дае станоўчы эфект у пашырэнні кругагляду маладых спецыялістаў. Але першыя ж крокі іх прафесійнай дзейнасці высвятляюць

